

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen CC : 1836

Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen CC : 1836", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 17*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2000 , s. 49v. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-cc-txt-shoot-n12.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 17

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

CC:12

Man er for Øieblikket Intet mere bange for end den totale Bankerot, som det synes hele Europa gaaer imøde, og glemmer derover den langt farligere, som det synes uundgaaelige Fallit i aandelig Henseende, som staaer for Døren – en Sprogforvirring, langt farligere end hiin babyloniske (repræsentative), end hiin paa Middelalderens babyloniske Forsøg fulgte National- og Dialectforvirring – en Forvirring nemlig i Sprogene selv, et Oprør, det farligste af alle, Ordenes nemlig, der løsrevne fra Menneskets Herredømme fortvivlede ligesom styrte ind paa hverandre, og af dette Chaos griber Mennesket ligesom af en Lykkepose det første det bedste Ord for at udtrykke sine formeentlige Tanker.¹ Forgjeves søge enkelte store Mænd at mynte nye Begreber og sætte dem i Circulation – det nytter ikke. Kun et Øieblik forbruges de, og det end ikke af Mange, og bidrage saa blot til at gjøre Forvirringen endnu værre; thi een Idee synes at være bleven Tidsalderens fixe, det er den: at være kommen ud over sin Formand. Kan man beskylde Fortiden for med et vist dovent Selvbehag at glæde sig ved det, den havde, saa var det saamænd Synd at beskylde Samtiden derfor (Fortidens Menuet og Nutidens Gallopade). I en underlig Illusion raaber den Ene bestandig, at han er kommen udover den Anden, ligesom naar Kjøbenhavnerne med en filosofisk Mine tage ud til Dyrehaugen »for at see« uden at erindre, at de netop selv derved blive Object for de Andre, der jo ogsaa blot ere komne ud for at see. Saaledes seer man den Ene bestandig at springe Bukkespring over den Anden, – »paa Grund af Begrebets immanente Negativitet«, hørte jeg forleden af en Hegelianer, idet han trykkede min Haand og tog selv Tilløb for at springe. – Naar jeg seer et Menneske med stor Travlhed ile igjennem Gaden, saa er jeg sikker paa, at han i sin Glæde raaber over til mig: jeg er kommen udover – uheldigviis hørte jeg ikke hvem det var (thi det, jeg her fortæller, er en virkelig Begivenhed, men jeg vil lade Navnet in blanco, saa kan Enhver indsætte det, han finder for godt². Har man beskyldt ældre Kritikere for altid i deres Kæbsegang at søge en ældre, hvem de kunde bruge som Mynster for at dadle en nyere, saa var det Synd at beskylde Samtiden derfor, thi her er i det Øieblik, Kritikeren sætter sig ned for at skrive, neppe den Forfatter til endnu, som skal afgive Idealet, og med Forundring seer Forlæggeren, der vil paaskynde Kritikernes Værk, istedetfor dette allerede en Antikritik over den endnu ikke skrevne Kritik³. De fleste Systemer og Anskuelser datere sig ogsaa fra igaar, og Resultatet kommer man ligesaa let til som til Forliebelse i en Roman, hvor det hedder: at see hende og elske hende, det var Eet⁴ – og det er ved et underligt Tilfælde, at Philosophien har faaet en saa lang historisk Hale som fra Cartesius til Hegel, en Hale, der imidlertid i Sammenligning med den i sin Tid brugte fra Verdens Skabelse ikkun er meget liden, ja næsten at sammenligne med den, som Mennesket efter Naturforskerens Mening har. Men naar man seer, hvor nødvendigt det i den senere Tid er bleven at begynde ethvert filosofisk Værk med den Sætning: »Der var en Gang en Mand, der hed Cartesius«, fristes man let til at sammenligne den med Munkenes

bekjendte Adfærd. Men kunne nu end enkelte begavede Mænd nogenledes redde sig selv, saa seer det ogsaa desfarligere ud for dem, som maa leve af Andre. Disse maa nemlig gribe de i den største Fart forbi dem svævende Terminologier, hvorved deres Udtryk bliver saa buntet og broget (en Slags Blumenlese), at ligesom det ved det franske Sprog let kan hænde en Fremmed at sige en Equivoque, saaledes de ofte en heel Bog igjennem sige det Samme, kun med forskjellige Udtryk fra forskjellige Systemer. Paa Grund deraf indtraadte nu ogsaa et Phænomen⁵, som har megen Lighed med hiin bekjendte Disput mellem en Katholik og en Protestant, der overbeviste hinanden, idet nemlig man ved den aldeles vage og ubestemte Betydning af Ordene let kan overbevise hinanden. Men i denne Ideernes vilde Jagt er det dog ret interessant at observere det lykkelige Moment, hvori et saadant nyt System naaer Keiserdømmet.⁶ Alt bliver nu sat i Bevægelse, og fornemmelig gaaer det ud paa ogsaa at gjøre Systemet populairt; per systema influxus physici griber den alle Mennesker. Hvorledes Kant i sin Tid blev behandlet er noksom bekjendt, og jeg behøver derfor blot at erindre om den uendelige Mængde af Lexiconner, korte Indbegreb, populaire Fremstillinger, Udviklinger for Hvermand osv. Og hvorledes er det ikke i den senere Tid gaaet med Hegel, den af alle moderne Philosopher, der ved sin strænge Form vel meest maatte paabyde Taushed? Hvorledes er ikke den logiske Trethed bleven gjort gjeldende paa den meest naragtige Maade? Og det forundrede mig derfor ikke, at min Skomager havde udfundet, at den ogsaa lod sig anvende paa Støvlers Udvikling, idet, som han bemærker, det Dialectiske, som altid er det første Stadium i Livet, endog yttrede sig her, hvor ubetydeligt det end kunde synes, ved den Knirken, som vist ikke var undgaaet nogen dybere forskende Psycholog, hvorimod Eenhed først senere indtraadte, i hvilken Henseende hans Støvler langt overgik alle Andres, der som oftest gik under i Dialectik, en Eenhed, der paa det høieste var opnaaet i hiint Par Støvler, Carl XII foretog det bekjendte Ridt med; og idet han nu som orthodox Skomager gik ud fra den Sætning, at det Umiddelbare (Fødder uden Støvler – Støvler uden Fødder) var en reen Abstraction, optog han det derimod som det første Stadium i Udviklingen. Og nu vore moderne Politikere! De have ved at optage Hegel i Sandhed givet et frappant Exempel paa, hvorledes man kan tjene to Herrer, idet deres revolutionære Stræben blev parret med en Livsanskuelse, der netop er et Helbredelsesmiddel derfor, et godt Middel til at hæve en Deel af den Illusion, der er nødvendig for at begunstige deres phantastiske Stræben. Og Phænomenets Virkelighed vil man dog vist ikke nægte, naar man erindrer, at Ordene: umiddelbar Eenhed forekomme ligesaa nødvendigt i enhver videnskabelig Afhandling som en Brunette og en Blondine i enhver nogenlunde vel indrettet romantisk Husholdning. For det lykkelige Moment fik da ogsaa ethvert Partie en hellig Skrift, hvori der dog var een Bog, der næsten altid var meget kort og undertiden næsten usynlig, og denne var desværre – Apostlenes Gjerninger. Og hvor forunderligt er det ikke at see, at den Tid, hvis sociale Stræben noksom udbasunes, skammer sig ved

Middelalderens Munke og Nonner, da dog – for blot at blive ved vort eget Fødeland, – der der har dannet sig et Selskab, der næsten synes at optage hele Riget, hvor en Taler begyndte saaledes: Kjære Brødre og Søstre. Hvor underligt, at see dem dadle Middelalderens Jesuitisme, da dog netop den liberale Udvikling, som enhver eensidig Begeistring, har ledet og maa lede dertil. Og nu Christendommen, hvorledes er den ikke bleven behandlet? Jeg deler ganske Din Misbilligelse af, at ethvert christeligt Begreb er bleven saa forflygtiget, saa aldeles opløst i en Taagemasse, at man umuligt kan kjende det igjen. Begreberne Tro, Incarnation, Tradition, Inspiration, der paa det christelige Gebeet ere at henføre til et bestemt historisk Factum, have Philosopherne fundet for godt at give en ganske anden almindelig Betydning, hvorved Tro bliver den umiddelbare Bevidsthed, som i Grunden ikke er andet end det aandelige Livs vitale Fluidum, dets Atmosphære; Tradition er bleven Indbegrebet af en vis Verdens-Erfarenhed, hvorimod Inspiration ikke er blevet andet end Resultatet af Guds Indblæsen af Livsaanden i Mennesket, og Incarnation ikke er bleven andet end en eller anden Idees Tilstedeværelse i et eller flere Individuer. – Og endnu har jeg ikke nævnt det Begreb, der ikke blot er blevet, som de øvrige, forflygtiget men endog profaneret: Begrebet Forløsning, et Begreb som Journalistiken isærdeleshed med en vis Forkjærlighed har optaget og nu anvendt paa Enhver, lige fra den største Frihedshelt og lige ned til den Bager eller Slagter, der forløser sit Quarteer af Byen ved at sælge sine Vahrer en Skilling billigere end Andre. Og hvad er nu herved at gjøre? Bedst var det unægteligt, om man kunde faae Tidens Sangklokke til at forstumme en Stund; men da det formodenlig ikke vil lykkes, saa vil vi idetmindste med vore Finantsmænd tilraabe dem: Besparelser, energiske og gjennemgribende Besparelser. Thi at overbyde sine Formænd kan naturligviis ikke nytte, og istedetfor med en Romanskriver, der – i sin Forbittrelse over, at det: at en Pige i en Roman rødmede over hele Ansigtet, ikke var et Tegn paa, at hun var en anstændig Pige – svoer paa, at enhver Pige, der forekom i hans Romaner, skulde rødme langt ned af Ryggen – istedetfor med ham at gjøre et Forsøg herpaa, ville vi heller erindre om et glædeligere Phænomen: at man fra at bande er vendt tilbage til det simple Udsagn. – Tillige ville vi ønske, at der maatte fremtræde kraftigt udrustede Mænd, der gjenvandt Ordenes tabte Kraft og Betydning, saaledes som Luther gjenvandt for sin Tid Begrebet Tro. Thi paa Alt spores den for Tidsalderen saa characteristiske Opfindelse: Hastværks-Pressen, endog paa den besynderlige Reflexion, Tidsalderen er kommen ind i, som gjør, at den, bestandig ved Reflexion limiterende sit Udtryk, egenlig ikke faaer sagt Noget. Denne besynderlige Vidtløftighed har da ogsaa fortrængt de saa megen Tid og Tale sparende prægnante Ordsprog og istedet derfor ladet fremtræde en vis oratorisk Passiar, der jo endog har bemægtiget sig vore Maaltider. Først naar denne Besparelse tillige med Gjenvindelsen af Sprogets forlorne Sønner er indtraadt, da kan man haabe bedre Tider. Og her forekommer det mig, for igjen at komme ind paa Din Skrivelse, at Grundtvig virkelig har Fortjeneste ved at have gjort et Forsøg paa at belive det gamle kirkelige Sprog og gjøre sin Theori om det

levende Ord gjeldende, ihvorvel jeg dog ikke kan undlade at bringe Dig i Erindring, at ligesom vi betegne et fuskeragtigt Skrift med det Ord Smøreri, at vi saaledes ogsaa have et særdeles godt Ord for at betegne den bagvendte Snak - Mundsveir, og at dette nu virkelig skulde virke mere end Skrift, det vil jeg dog tiltrods for Pastor Grundtvigs Paastand, at det skrevne Ord er dødt og magtesløst, tiltrods for den hans Theorier ved en underlig Ironi af Skjæbnen sanctionerende Hof- og Stadsrets Døm: at hans (skrevne) Ord vare døde og magtesløse - det vil jeg dog, siger jeg, troe at turde paastaae.

1 Man taler efter Ideeassociation (Ordenes Selbstsucht).

2 Ligesom visse Mennesker med en instinctmæssig Heftighed sløife enhver Ujævnhed i Papiret, saaledes ere de, saasnat de høre et Navn, strax ude derover.

3 Paa Grund af dette Hastværk faaer Generationen da heller ikke noget synderligt reelt Indhold; den bliver, tiltrods for sine Bestræbelser, en Slags Schattenspiel an der Wand og derved selv en Mythe; ja ikke engang Kritiken, som Görres rigtig bemærker (cfr. Chr. Mystik., 1ste D., Fortale, S. VII nederst - Stedet skal citeres.) - Tilsidst bliver Theatret Virkelighed og Virkeligheden Comoedie.

4 Saaledes er denne Talen om, at Selvmord er Feighed, hos de fleste Mennesker slet ikke Andet end en Springen over et Stadium, - disse kloge og stolte Charakterer, der aldrig have vidst af, at der hørte Mod dertil! Thi først den, der har haft Mod til at begaae et Selvmord, først han kan sige, at det var feigt at have begaaet det.

5 hvilket i Forening med den barhalsede danske Djærvhed har gjort Polemiken ligesaa unyttig som vammel.

6 Det ender formodenlig med, at man maa sætte Philosophien til Auction; for Øieblikket synes der virkelig ingen Kjøber at være.